

Undervisning och resultat 2015

Kvalitetsrapport om skolformerna i Borås Stad

FÖRSKOLA

Inledning

Kvalitetsrapport Undervisning och resultat upprättas varje år. I år finns ett särskilt fokus på språk- och läsutveckling samt på övergångar.

Rapporten består av fyra separata delar:

Förskola

Grundskola

Kommungemensam verksamhet

Gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning.

En sammanfattande version skickas även till Kommunstyrelsen.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Innehållsförteckning.....	2
FÖRSKOLA	3
Undervisning.....	3
Förskollärares ansvar för undervisningen	3
Lekinriktat arbetssätt	3
Språkutveckling.....	7
Modersmålsstöd	13
Övergångar	15
Förskola – förskoleklass – grundskola	15
Behov att lyfta till huvudmannen	20

FÖRSKOLA

Undervisning

Begreppet *undervisning* definieras i skollagen som sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden. Begreppet används alltså både i förskola och i skola.

Förskollärares ansvar för undervisningen

I Lpfö 98:10 betonas förskollärares ansvar för undervisningen som ett särskilt ansvar för det som tidigare varit ett arbetslagsansvar. Ansvaret har tydliggjorts genom skrivningen i reviderade läroplanen och ny skollag.

Det är tydligt att förskollärare har ett särskilt ansvar för undervisningen.		
	Ja	Nej
Stadsdelen Norr		28 förskolor
Stadsdelen Väster	35 förskolor	
Stadsdelen Öster ¹	22 förskolor	6 förskolor
Borås Stad	57 förskolor	34 förskolor

I stadsdelen Väster menar 100 procent av förskolecheferna att det är tydligt att förskollärare har ett särskilt ansvar för undervisningen och i stadsdelen Öster 79 procent.

Stadsdelen Norr avviker helt då samtliga förskolechefer menar att det inte är tydligt att förskollärare har ett särskilt ansvar för undervisningen. Denna bedömning skiljer sig från föregående år då mer än hälften av förskolecheferna i Norr menade att det var tydligt att förskollärarna har detta ansvar.

Lekinriktat arbetssätt

	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Arbetslaget strävar fortlöpande efter att utveckla arbetssättet så att förskolan inbjuder till lek, skapande och lustfylld samvaro.				
Stadsdelen Norr			28 förskolor	
Stadsdelen Väster			16 förskolor	19 förskolor
Stadsdelen Öster		2 förskolor	23 förskolor	2 förskolor
Borås Stad		2 förskolor	67 förskolor	21 förskolor

98 procent av förskolorna bedöms av förskolecheferna ha ett arbetssätt där pedagogerna i hög grad eller mycket hög grad strävar efter att förskolan inbjuder till lek, skapande och lustfylld samvaro. Bedömningen är en procentenhet lägre jämfört med föregående år. Stadsdelen Väster har fler förskolechefer som skattar i mycket hög grad än förra året; Stadsdelen Norr hade förra året 8 förskolor som skattade sig på högsta nivån men i år ingen och även i Stadsdelen Öster syns en liten nedgång.

Arbetslaget är medvetet om och reflekterar fortlöpande över sin egen betydelse för att utveckla barns lek.				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad

¹ En förskola har givit två olika svar.

				grad
Stadsdelen Norr		5 förskolor	23 förskolor	
Stadsdelen Väster			18 förskolor	17 förskolor
Stadsdelen Öster		2 förskolor	23 förskolor	2 förskolor
Borås Stad		7 förskolor	64 förskolor	19 förskolor

En förutsättning för utveckling av leken är också pedagogernas egen medvetenhet om lekens betydelse och hur det tar sig uttryck i barngruppen och 92 procent av förskolorna bedöms ha pedagoger som är medvetna om och regelbundet reflekterar över sin betydelse för att utveckla barns lek, vilket är en något högre bedömning jämfört med föregående år.

Arbetslaget skapar en tillåtande atmosfär som uppmuntrar barns idéflöde och fantasi.				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr		1 förskola	21 förskolor	6 förskolor
Stadsdelen Väster		2 förskolor	14 förskolor	19 förskolor
Stadsdelen Öster		1 förskola	15 förskolor	11 förskolor
Borås Stad		4 förskolor	50 förskolor	36 förskolor

Förskolecheferna menar att arbetslaget skapar en tillåtande atmosfär som uppmuntrar barns idéflöde och fantasi i hög eller mycket hög grad. Endast 4 av 90 förskolor bedöms inte nå dit.

Arbetslaget övar tillsammans med barnen på förmågan att se möjligheter i det som finns omkring. Okonventionell användning av inredning, utemiljö, vardagsföremål och lekmaterial uppmuntras så att nya möjligheter uppstår.				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr ²		6 förskolor	18 förskolor	3 förskolor
Stadsdelen Väster		6 förskolor	19 förskolor	10 förskolor
Stadsdelen Öster			22 förskolor	5 förskolor
Borås Stad		12 förskolor	59 förskolor	18 förskolor

I de aspekter där pedagoger tillsammans med barnen ska se möjligheter i leken och i miljön finns det 12 förskolor där detta bedöms fungera i liten grad och 21 procent av förskolorna i Stadsdelen Norr och 17 procent i Stadsdelen Väster gör denna bedömning.

Arbetslaget fantiserar ofta tillsammans med barnen och uppmuntrar dem därmed att vidga sin symboliska föreställningsvärld.				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr		10 förskolor	13 förskolor	5 förskolor
Stadsdelen Väster		3 förskolor	20 förskolor	12 förskolor
Stadsdelen Öster		4 förskolor	19 förskolor	4 förskolor
Borås Stad		17 förskolor	52 förskolor	21 förskolor

Att arbetslaget fantiserar tillsammans med barnen och uppmuntrar dem att vidga sin symboliska föreställningsvärld bedöms fungera i liten grad på 19 procent av förskolorna och lägst har man bedömt i Norr där 36 procent av förskolecheferna uppger att det fungerar i liten grad.

Arbetslaget stärker och utvecklar barnens förmåga att leka och dramatisera t.ex. genom att uppmuntra användningen av ”leksignaler” i form av repliker, gester, klädsel, roller, miljöer etc.				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad

² Björkängen saknas i underlaget

				grad
Stadsdelen Norr			28 förskolor	
Stadsdelen Väster			23 förskolor	12 förskolor
Stadsdelen Öster		1 förskola	23 förskolor	3 förskolor
Borås Stad		1 förskola	74 förskolor	15 förskolor

En tydlig förbättring syns vad gäller att stärka och utveckla barnens förmåga att leka och dramatisera genom att uppmuntra användningen av ”leksignaler” i form av repliker, gester, klädsel, roller etc. Alla förskolor utom en bedömer att det fungerar bra eller mycket bra.

Arbetslaget värnar om barnens lekar genom att inte själva i onödan avbryta pågående lekar.				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr		1 förskola	27 förskolor	
Stadsdelen Väster		4 förskolor	19 förskolor	12 förskolor
Stadsdelen Öster		2 förskolor	15 förskolor	10 förskolor
Borås Stad		7 förskolor	61 förskolor	22 förskolor
Arbetslaget värnar om barnens lekar genom att stödja barnen i att inte störa varandras lekar.				
Stadsdelen Norr		3 förskolor	25 förskolor	
Stadsdelen Väster		2 förskolor	18 förskolor	15 förskolor
Stadsdelen Öster		1 förskola	20 förskolor	6 förskolor
Borås Stad		6 förskolor	63 förskolor	21 förskolor

Att arbetslaget värnar om barnens lekar genom att inte själva i onödan avbryta pågående lekar och att stödja barnen i att inte störa varandras lekar menar förskolecheferna fungera väl på runt 93 procent av förskolorna.

Arbetslaget låter barn som vill leka för sig själva göra detta och läser av situationen om det är lämpligt att ta in nya barn i leken eller inte.				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr		4 förskolor	24 förskolor	
Stadsdelen Väster		2 förskolor	15 förskolor	18 förskolor
Stadsdelen Öster		2 förskolor	17 förskolor	8 förskolor
Borås Stad		8 förskolor	56 förskolor	26 förskolor

Det är i något mindre grad som förskolecheferna bedömer att arbetslagen läser av situationen om det är lämpligt att ta in nya barn i leken eller inte.

Arbetslaget är uppmärksam på de barn som har svårt att fantisera och komma igång att leka och stöttar dem på olika sätt.				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr		1 förskola	27 förskolor	
Stadsdelen Väster			15 förskolor	20 förskolor
Stadsdelen Öster ³		2 förskolor	24 förskolor	2 förskolor
Borås Stad		3 förskolor	66 förskolor	22 förskolor

Det är glädjande att det jämfört med förra året ser betydligt bättre ut med att personalen uppmärksammar barn som har svårt att fantisera och hjälper dem igång – på 97 procent av förskolorna fungerar det bra eller mycket bra.

Analys

Ansvar för undervisningen

³ En förskola har givit två olika svar.

Förskolecheferna bedömer att förskollärares ansvar för undervisningen är tydligt i stadsdelarna Väster och Öster; i Norr har alla svarat att det inte är tydligt. I sina kommentarer nämner många arbetslagets gemensamma ansvar och det kan vara en orsak till att man i Norr kommit fram till att det inte är tydligt med förskollärares särskilda ansvar. I kommentarerna i Stadsdelen Norr nämner flertalet chefer att alla vet att förskollärarna har yttersta ansvaret att planering, uppföljning och utvärdering görs men att det inte är uppdelat i vardagen utan att alla gör samma arbetsuppgifter. Samma innehåll framförs av de andra stadsdelarna som exempel på hur ansvaret görs tydligt. En förskolechef lyfter hur förskolor har definierat skillnaden mellan förskollärare och barnskötare, samt försökt tydliggöra vad som åligger de skilda professionerna. Någon lyfter även att implementeringen av PUT-tid har riktat uppmärksamhet mot ansvarsfördelningen. En förskolechef i Öster beskriver hur det konkret ser ut i arbetet:

”Det är tydligt i de flesta arbetslag att förskolläraren är den som lyfter målen i de aktiviteter som planeras. Barnskötare har ofta idéer men kopplar inte lika tydligt till läroplan och politiska mål. I genomförandet delas barnen ofta upp i grupper vilket innebär att det är minst en grupp som leds av en barnskötare. Pedagogerna arbetar tydligt i arbetslag vilket innebär att alla på något sätt har lika stort ansvar att dra arbetet framåt, det är dock tydligt i samtal att barnskötare förlitar sig på att förskollärarna ”kvalitetssäkrar” verksamheten när det gäller måluppfyllelse. De planerar, följer upp, analyserar och utvärderar tillsammans i arbetslaget.”

Flera av kommentarerna ger intrycket att man arbetat med att tydliggöra förskollärares särskilda ansvar för undervisningen. Att man då i Norr kommit fram till att det inte är tydligt visar på att förskolorna behöver fortsätta arbetet och fördjupa diskussionen kring vad det innebär att förskollärare har ett särskilt ansvar för undervisningen i förskolan och när tid avsätts för planering och uppföljning av undervisningen.

Lekinriktat arbetssätt

Så gott som samtliga förskolor bedöms av förskolecheferna ha ett arbetssätt där pedagogerna i hög eller mycket hög grad strävar efter att förskolan inbjuder till lek, skapande och lustfylld samvaro, helt i linje med Borås Stads vision om lust att lära och möjlighet att lyckas.

För kommunen som helhet är det sedan föregående år en viss förättring av resultaten i förskolechefernas skattningar.

Flera förskolechefer i Stadsdelen Norr lyfter att personalbrist och att man inte kunnat ta in vikarier inverkar menligt på att såväl planera som att genomföra planerad undervisning och det visar sig i en tydlig minskning i skattningar på högsta nivån för förskolorna i Norr. Ändå har de allra flesta förskolorna i kommunen bedömts ha pedagoger som är medvetna om och regelbundet reflekterar över sin betydelse för att utveckla barns lek.

En förskolechef gör en reflektion kring att pedagoger både kan ha ett tillåtande förhållningssätt och visa att leken är viktig, men att det som saknas är pedagoger som själva är aktiva i leken eller för att få igång leken. Pedagogerna behöver arbeta mer med sin roll i den fria leken för att metodiskt stärka barns förmåga till lek. Det är viktigt att ge barnet stöd till att ingå i leken och inte ett stöd i form av enskilt pyssel eller liknande som leder barnet bort från leken.

Den norske forskaren Kjetil Steinsholt⁴ lyfter Gadamer⁵ resonemang kring lekens betydelse för att utveckla människans förståelse. Leken skapar utrymme och en miljö för förståelse som visar sig i ett dialogiskt samspel. ”Lekens sätt att vara tillåter inte att den lekande förhåller sig till leken

⁴ Kjetil Steinsholt, professor vid Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim

⁵ Hans-Georg Gadamer, tysk filosof

som om den vore ett föremål. Uttryckt på annat sätt: Vi kan inte delta i leken på ett halvförpliktigande eller distanserat sätt.”⁶

Det är alltså viktigt att arbetslagen har en djup kunskap om leken och hur betydelsefull leken är för barns lärande och utveckling.

Språkutveckling

Arbetslaget planerar och genomför språkutvecklande undervisning utifrån plattformen för språkutveckling				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr		2 förskolor	26 förskolor	
Stadsdelen Väster			25 förskolor	10 förskolor
Stadsdelen Öster		1 förskola	26 förskolor	
Borås Stad		3 förskolor	77 förskolor	10 förskolor

En tydlig förskjutning av Västers förskolor märks jämfört med förra året då största andelen av förskolorna menade att plattformen i liten grad användes som grund för planering och genomförande. I år har även en stor andel förskolor angett att detta fungerar i mycket hög grad.

Övergångsmöte till förskoleklass genomförs så som det beskrivs i plattformen för språkutveckling				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr	9 förskolor	9 förskolor	9 förskolor	1 förskola
Stadsdelen Väster		11 förskolor	8 förskolor	16 förskolor
Stadsdelen Öster		3 förskolor	23 förskolor	1 förskola
Borås Stad	9 förskolor	23 förskolor	40 förskolor	18 förskolor

Två trender är tydliga; den ena handlar om Västers förskolor där nästan hälften av förskolorna förra året angav att övergångsmötet inte alls genomfördes i enlighet med plattformens intentioner. I år har förskolorna som helhet tagit ett steg framåt i sitt arbete. En förskola menade förra året att övergångsmötet fungerade i mycket hög grad och i år är det hela 16 förskolor i Väster som beskriver övergångsmötet på samma sätt. Den andra trenden handlar om Norrs förskolor där det inte fanns någon förskola förra året som menade att övergångsmötet inte alls fungerade. I år är det 9 förskolor som tycker så.

Arbetslaget diskuterar fortlöpande hur förskolan ska kunna stödja och stimulera varje barns språkutveckling				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr			28 förskolor	
Stadsdelen Väster			23 förskolor	12 förskolor
Stadsdelen Öster			13 förskolor	14 förskolor
Borås Stad			64 förskolor	26 förskolor

Totalt sett har det skett en positiv utveckling när det gäller arbetslagets samtal om sitt språkutvecklande arbete och det är fler förskolor än tidigare som menar att det fungerar i hög grad. Det finns dock skillnader mellan stadsdelarna. I Norr bedömer samtliga förskolor att detta fungerar i hög grad till skillnad från förra året då 6 förskolor bedömdes fungera i mycket hög grad

⁶ Kjetil Steinsholt, *I lekens ingenmansland*, Pedagogiska magasinet nr 1, 2012

i detta avseende. I Väster är den tydligaste trenden att flera förskolor bedömts en nivå högre än förra året. Även i Öster har flera förskolor fått en högre bedömning.

Arbetslaget skapar en dialog med varje barn med respekt för barnets uttryckssätt och med en uppriktig vilja att förstå vad barnet menar				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr			25 förskolor	2 förskolor
Stadsdelen Väster		1 förskola	8 förskolor	26 förskolor
Stadsdelen Öster			5 förskolor	22 förskolor
Borås Stad		1 förskola	39 förskolor	50 förskolor

Flera förskolor i Norr bedöms lägre jämfört med förra året då 11 förskolor bedömdes fungera i mycket hög grad jämfört med årets 2 förskolor. I Väster är trenden uppåtående för flertalet förskolor som fått en mer positiv bedömning än föregående år. Detsamma gäller för ett flertal förskolor i Öster.

Arbetslaget är medvetet om sin betydelse som språklig förebild och använder ett nyanserat och uttrycksfullt språk och förmedlar lust att kommunicera				
Stadsdelen Norr			28 förskolor	
Stadsdelen Väster		1 förskola	6 förskolor	28 förskolor
Stadsdelen Öster			4 förskolor	23 förskolor
Borås Stad		1 förskola	38 förskolor	51 förskolor

En tydlig skillnad jämfört med föregående år är att en stor andel förskolor i Norr gör en lägre bedömning av arbetslagets medvetenhet om sin betydelse som språklig förebild och på vilket sätt de använder sitt språk. Förra året bedömdes hälften av förskolorna ligga på nivån fungerar i hög grad respektive fungerar i mycket hög grad. I år bedöms samtliga förskolor ligga på fungerar i hög grad. Bland Västers förskolor är trenden att man gör en mer positiv bedömning jämfört med föregående år. Även Östers förskolor gör en betydligt mer positiv bedömning av denna aspekt då 23 förskolor bedöms fungera i mycket hög grad jämfört med 10 förskolor förra året.

Arbetslaget arbetar aktivt för att undvika kommandospråk				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr		15 förskolor	13 förskolor	
Stadsdelen Väster			21 förskolor	14 förskolor
Stadsdelen Öster			23 förskolor	4 förskolor
Borås Stad		15 förskolor	57 förskolor	18 förskolor

Förskolorna i stadsdelen Norr gör en tydlig skillnad i bedömningen jämfört med föregående år. Förra året bedömdes en förskola reflektera över och arbeta aktivt för att undvika kommandospråk i liten grad. I år är det hela 15 förskolor som bedöms ligga på nivån i liten grad när det gäller att arbeta aktivt för att undvika kommandospråk. I Östers förskolor har något fler förskolor bedömts på en högre nivå jämfört med föregående år.

Arbetslaget är medvetet om att barns utveckling av flera språk förstärker utvecklingen av det svenska språket				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr			26 förskolor	2 förskolor
Stadsdelen Väster			14 förskolor	21 förskolor
Stadsdelen Öster		2 förskolor	17 förskolor	8 förskolor

Borås Stad		2 förskolor	57 förskolor	31 förskolor

Två förskolor i Öster bedöms ha en lägre medvetenhet när gäller att barns utveckling av flera språk förstärker utvecklingen av det svenska språket jämfört med förra året. Samma gäller för 9 förskolor i Norr.

Föräldrarna involveras i barnens språkutveckling, särskilt då förskolan kan utgöra första mötet med det svenska språket				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr		19 förskolor	9 förskolor	
Stadsdelen Väster		3 förskolor	22 förskolor	10 förskolor
Stadsdelen Öster		1 förskola	18 förskolor	8 förskolor
Borås Stad		23 förskolor	49 förskolor	18 förskolor

I Väster är det en tydlig trend att flera förskolor bedöms på en högre nivå jämfört med förra året. Förra året bedömdes 4 förskolor på den högsta nivån och i år är det 10 förskolor som får samma bedömning. Samma gäller för Östers förskolor som förra året hade 3 förskolor på högsta nivån och nu har 8 förskolor där. I Norr däremot är trenden motsatt. Ingen förskola finns på den högsta nivån jämfört med 5 förra året. Dessutom bedöms hela 19 förskolor på nivån fungerar i liten grad mot 4 förskolor förra året.

Arbetslaget använder medvetet vardagliga situationer till att stödja och stimulera barnens språk. Barnen ges rikliga tillfällen att uttrycka sig i ord, att beskriva, benämna, berätta och att lyssna och att använda språket då de löser problem och konflikter				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr			28 förskolor	
Stadsdelen Väster			7 förskolor	28 förskolor
Stadsdelen Öster		1 förskola	20 förskolor	6 förskolor
Borås Stad		1 förskola	55 förskolor	34 förskolor

I Väster bedöms betydligt fler förskolor vara på nivån fungerar i mycket hög grad, 28 förskolor jämfört med 13 förra året. I Öster görs i stort sett samma bedömning som man gjorde förra året. Däremot är skillnaden stor i bedömningen av förskolorna i Norr. Förra året bedömdes 11 förskolor vara på nivån fungerar i mycket hög grad och i år finns alla förskolor på nivån under.

Böcker väljs medvetet och med omsorg och blir ett levande inslag i förskolans vardag				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr		4 förskolor	19 förskolor	5 förskolor
Stadsdelen Väster		4 förskolor	15 förskolor	16 förskolor
Stadsdelen Öster ⁷		2 förskolor	21 förskolor	5 förskolor
Borås Stad		10 förskolor	55 förskolor	26 förskolor
Högläsning förekommer dagligen och är lustfyllt för både barn och personal				
Stadsdelen Norr			24 förskolor	4 förskolor
Stadsdelen Väster		4 förskolor	20 förskolor	11 förskolor
Stadsdelen Öster		2 förskolor	20 förskolor	5 förskolor
Borås Stad		6 förskolor	64 förskolor	19 förskolor
Skeenden i böckerna lever vidare genom att arbetslaget samtalar med barnen om det man läst och ger återkopplingar i vardagen till människor och händelser i böckerna				

⁷ Varav en förskola angett både fungerar i hög grad och i mycket hög grad.

Stadsdelen Norr		14 förskolor	14 förskolor	
Stadsdelen Väster		4 förskolor	25 förskolor	6 förskolor
Stadsdelen Öster		2 förskolor	21 förskolor	4 förskolor
Borås Stad		20 förskolor	60 förskolor	10 förskolor

I Väster är det betydligt fler förskolor som i hög eller mycket hög grad väljer böcker medvetet och låter dessa bli ett levande inslag i förskolans vardag jämfört med förra året, samtidigt som något fler än förra året bedöms ligga på nivån fungerar i liten grad. I Norr är det antal förskolor som får en lägre bedömning jämfört med förra året när det gäller denna aspekt.

Frågan om högläsning är uppdelad i två frågor jämfört med förra året. I år finns en fråga som handlar om förekomst av högläsning och en fråga som handlar om textsamtalen. Det är därför lite svårt att göra jämförelser med förra året. Tydligt är dock att förskolorna i Norr gör en betydligt högre bedömning på förekomsten av högläsning jämfört med hur uppföljningen i samtal fungerat av det som lästs. Tendensen finns svagt även bland några av Västers förskolor. När det gäller Östers förskolor är resultaten ungefär desamma som föregående år.

IKT finns med i genomförande av planerade språkaktiviteter				
	Fungerar inte alls	Fungerar i liten grad	Fungerar i hög grad	Fungerar i mycket hög grad
Stadsdelen Norr		26 förskolor	2 förskolor	
Stadsdelen Väster	1 förskola	8 förskolor	25 förskolor	1 förskola
Stadsdelen Öster		4 förskolor	22 förskolor	1 förskola
Borås Stad	1 förskola	38 förskolor	49 förskolor	2 förskolor
IKT-plattformen för förskola används i planeringen av det språkutvecklande arbetet				
Stadsdelen Norr	28 förskolor			
Stadsdelen Väster	1 förskola	24 förskolor	10 förskolor	
Stadsdelen Öster		16 förskolor	11 förskolor	
Borås Stad	29 förskolor	40 förskolor	21 förskolor	

Det skiljer sig mellan förskolorna i Norr och förskolorna i Väster och Öster när det gäller hur IKT används i genomförande av planerade språkaktiviteter. Detta gäller även användandet av IKT-plattformen, även om den inte används mer än i liten grad på de flesta förskolor.

Förskolorna lyfter fram hur språkappar används i olika omfattning och att man använder Ipads i sitt systematiska kvalitetsarbete. Flera nämner också att man söker fakta i olika tema-arbeten.

Analys

Plattformen för språkutveckling

Plattformen för språkutveckling har fått ett större genomslag och är idag en utgångspunkt för den språkutvecklande undervisningen på de allra flesta förskolor i hög eller mycket hög grad. En gemensam utgångspunkt är ett viktigt fundament i ett kvalitetsarbete och hur man bedömer god kvalitet. Det har varit ett medvetet arbete i Borås Stad under flera år att få en styrning utifrån en gemensam utgångspunkt och nu kan vi se att vi kommit en mycket god bit på väg. Flera förskolechefer uttrycker dock att man har behov av att landa i plattformarna och ge tid till att få dessa förankrade. Även om många förskolor bedöms ha kommit en bra bit i sitt arbete kan vi se att det i såväl ett huvudmannaperspektiv som på enhetsnivå är viktigt att vara uthållig och hela tiden aktualisera området. Under hösten påbörjas ett arbete med revidering av språkplattformen för att också tydliggöra språkarbetet med barn med annat modersmål. Detta är ett incitament för aktualisera språkplattformen ytterligare på förskolorna. En förklaring till att många förskolor bedömer att plattformen för IKT inte används i så hög grad är att den upplevs svårtillgänglig då den endast finns och har funnits i digital form.

Övergångar

Under läsåret 1415 har flera skolutvecklingskonferenser (SKUT) gett tid till möten som fokuserat övergångar. Utifrån resultaten verkar det finnas ett behov av att ytterligare fokusera på hur övergången till förskoleklass ser ut när det gäller att lämna över och ta vid arbetet med barns språkutveckling. Det är viktigt att få igång en diskussion kring god språk- och läsutveckling och undervisning och kunna utveckla denna samverkan mellan förskola och skola. Detta förutsätter givetvis att förskolechefer och rektorer deltar i gemensamma möten (SKUT) och lägger upp strategier för genomförande på hemmaplan. Under året har närvaron varierat på de gemensamma mötena (del av SKUT) som fokuserat på övergångar. Det är svårt att samverka mellan förskola och skola om den ena parten inte finns på plats.

Arbetslaget

Det verkar finnas en pågående diskussion i förskolan överlag kring hur man bäst stödjer och stimulerar varje barns språkutveckling. På flera håll har denna diskussion utvecklats och utifrån detta visar arbetslaget medvetenhet när det gäller sin betydelse som språklig förebild och förmedlar lust att kommunicera. Medvetenhet om att barns utveckling av flera språk förstärker utvecklingen av det svenska språket sägs fungera i hög eller mycket hög grad. Generellt sett undviker man kommandospråk i hög eller mycket hög grad. Norling⁸ har i sin forskning studerat vilka förutsättningar som skapas för barns lärande inom språk och skrivspråk i förskolan. Hon menar att barns språklärande bygger på tre strategier: lek, emotionella och kommunikativa och säger samtidigt att det i förskolan finns ett fokus främst på emotionella strategier, vilket är viktigt för att skapa trygga miljöer. Det bästa lärande får man dock bara om det finns en balans mellan de tre strategierna. Hon säger vidare att det är viktigt att skapa tid för samtal så att arbetslaget kan utmana barnens tankar och begreppsutveckling genom att bekräfta, uppmuntra och ställa frågor som väcker tankar hos barnen. Det vore intressant att se vilka strategier som dominerar förskolorna i Borås Stad eller om det finns en balans på det sättet Norling beskriver.

Samarbete med hemmen

Några aspekter ligger dock lägre och det gäller bland annat involvering av föräldrar i barnens språkutveckling. Här är det 23 förskolor som menar att detta fungerar i liten grad och dessa förskolor ligger framför allt i Stadsdelen Norr. När det gäller hur föräldrar involveras i barnens språkutveckling har detta också till stora delar bäring på barn med annat modersmål och målet i läroplanen att ge dessa barn möjlighet att utveckla sin kulturella identitet och sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål. I detta avseende menar 74 procent av förskolorna att man lyckas i hög eller i mycket hög grad, vilket i sig är en liten förbättring från förra året. Att många förskolor gjort en lägre bedömning jämfört med föregående år behöver dock diskuteras utifrån vilka kriterier som bedömningen görs. Det är en fråga som behöver lyftas mera och är viktig i ett likvärdighetsperspektiv.

Högläsning

Under läsåret 1415 har det på SKUT funnits ett fokus på högläsning i förskolan. Forskning och flera goda exempel har lyfts och diskuterats.

I en studie⁹ dras slutsatsen att litteraturläsningen framför allt har en disciplinerande funktion. Man läser för barnen för att de ska lugna ner sig, inte för att de ska fördjupa sin förståelse av sig själva eller den värld de lever i. Forskarna menar att detta sätt att hantera läsning av skönlitteratur i förskolan inte är ett sätt att förhålla sig som har stöd i aktuell forskning. Flera förskolor i Borås har uttryckt att man sett liknande resultat på sina egna förskolor och många har därför valt att arbeta mer med detta. Detta är ett viktigt område då forskningen visar att man genom att enbart läsa högt inte påverkar barnens möjligheter att de så småningom själva lär sig läsa. Det avgörande

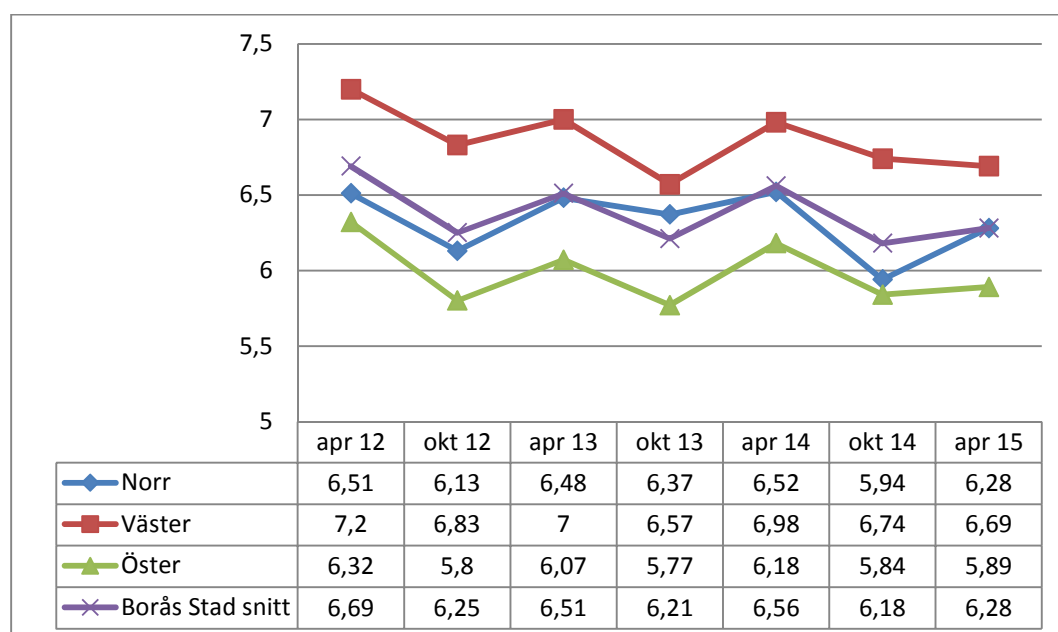
⁸ Martina Norling: Förskolan, en arena för social språkmiljö och språkliga processer (2015) nr 173 Mälardalens högskola

⁹ Skola och samhälle: Jan Nilsson litteraturläsning i förskolan

är i stället hur läsningen följs upp och i vilket sammanhang läsningen äger rum. Utifrån resultaten är det tydligt att arbetet behöver fortsätta.

Bedömning av kvalitet

Utifrån samma frågeställningar som förra året har fler förskolor i Norr på fler områden skattat sig lägre i jämförelse och förskolor i Väster har i många avseenden gjort fler positiva bedömningar jämfört med samma period. När det gäller Norr så har flera chefsbyten ägt rum och kvalitetsbedömningar har gjorts utifrån de nya chefernas utgångspunkter. Man har jämfört med tidigare förskolor man arbetat på och då blir skillnaderna tydligare än om man leder samma verksamhet under en längre tid. Det skulle kunna betyda att bedömning av kvaliteten görs på annat sätt eller utifrån andra kriterier med annan chef på plats. Ett annat skäl anges vara att neddragningar gjort att arbetet på förskolan genomförs av färre pedagogisk personal och detta påverkar kvaliteten och förhållningssättet. Någon förskolechef uttrycker det som att kraftiga besparingar gör att man inte kan ta in vikarier och detta får återverkningar på det språkutvecklande arbetet. Detta sammantaget skulle kunna vara en del av förklaringen till så stora förändringar i bedömningen från ett år till ett annat. Det är i sammanhanget dock viktigt att lyfta fram att det är en faktisk högre grundbemanning i förskolan 2015 jämfört med 2012 mätt i antal barn per årsarbetare, vilket framgår av tabellen och grafen nedan.

Figur 1 Antal barn per årsarbetare (grundbemanning)

Räknar man dessutom med resurser för särskilt stöd blir antalet barn per årsarbetare ännu lägre, vilket synliggörs i nedanstående tabell.

Antal barn per årsarbetare

	Apr 12	Okt 12	Apr 13	Okt 13	Apr 14	Okt 14	Apr 15
Borås Stad Grundbemanning	6,69	6,25	6,51	6,21	6,56	6,18	6,28
Borås Stad Resurs särskilt stöd	0,29	0,02	0,36	0,33	0,53	0,25	0,43
Borås Stad inkl resurs särskilt stöd	6,40	6,23	6,15	5,88	6,03	5,93	5,85

Det finns utifrån ovanstående skäl att fundera vidare kring skillnaderna mellan förskolecheferns upplevda förutsättningar och den faktiska bemanningen. Det är viktigt för att kommunikationen mellan olika chefsnivåer och den politiska nivån ska leda till både gemensam analys och rätt insatser.

I Väster, där förskolorna i år gör en mer positiv bedömning av flera aspekter, har man under några år arbetat fram en modell i områdesledningen för det systematiska kvalitetsarbetet där man tillsammans samtalar om frågeställningarna innan man bedömer de olika kvalitetsaspekterna och sedan tillsammans följer upp sina respektive bedömningar. Detta skulle kunna bidra till att cheferna utifrån ett kollegialt samtal får stöd i att beskriva sin verksamhet och då stärks i en positiv bedömning. I Väster har också Barnhälsan under året haft ett utvecklingsarbete kring språkutveckling med bland annat språkstimulerande miljöer vilket kan ha påverkat kvaliteten på förskolornas arbete.

Frågan om kriterier på god kvalitet och hur bedömning går till är viktiga att lyfta även i fortsättningen i synnerhet i en verksamhet som till skillnad från skolan inte har kunskapskrav eller betygskriterier att förhålla sig till. Det är viktigt att även lyfta likvärdighetsaspekten och fundera över både vilka bedömningskriterier vi ska använda men också vilka arbetssätt vi behöver ha för att stärka förskolecheferna i det systematiska kvalitetsarbetet. Det finns anledning att fortsätta diskussionen om bedömning av kvalitet i förskolan.

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Tar vårt språkutvecklande arbete ett avstamp i språkplattformen?

Hur arbetar vi med hemmen kring barnens språkutveckling? Hur gör vi med kartläggningen?

På vilket sätt arbetar vi med högläsningen? Vilka möjligheter ger vi barnen att följa upp det lästa?

Förskolechefen

Hur ska vi arbeta för att språkplattformen blir implementerad?

Hur samverkar vi kring språkutveckling i samband med övergång till förskoleklass?

Vilka kvalitetskriterier använder vi i vår bedömning av kvaliteten på förskolan?

På vilket sätt behöver högläsningen utvecklas på avdelningarna?

Hur utvecklar vi IKT i undervisningen?

Huvudmannen

Hur hålls språkplattformen relevant?

Hur kan likvärdigheten utvecklas när det gäller kartläggning av barns språk?

Vilka kriterier för kvalitet bör vi arbeta efter när det gäller kvalitetsfrågor i förskolan?

Hur säkerställer vi att barn i förskolan möter pedagoger med kunskap i IKT som motsvarar de krav läroplanen ställer?

Hur skapas likvärdighet när det gäller IKT i förskolan?

Modersmålsstöd

KS har gett i uppdrag att i kvalitetsrapporten Undervisning och resultat, särskilt belysa hur modersmålsstödet i förskolan organiseras och vilka metoder och arbetssätt som visat sig vara framgångsrika”.

Två frågor har därför ställts till förskolecheferna: Hur organiseras modersmålsstödet på din förskola? Och vilka metoder och arbetssätt anser du vara framgångsrika när det gäller organisering och genomförande av modersmålsstöd?

Stadsdelen Norr

De flesta förskolor i Fristad-området har antingen inget organiserat modersmålsstöd eller har ingen särskild plan för arbetet med modersmål. I Centrum arbetar flera förskolor på att ta fram en plan och några förskolor anger att man använder en väldigt enkel kartläggning vid inskolningen. På Sjöbo görs kartläggning av barns olika modersmål och av personals språkkunnighet, dvs vilket modersmål de talar. Det som upplevs framgångsrikt är arbete med identitet och igenkänning och allas lika värde, att barnen lär sig att ta tillvara på varandras likheter och olikheter. Även rekrytering av pedagoger med olika modersmål är en framgångsrik väg för organisering och genomförande av modersmålsstöd. På Sjöbo lyfts kartläggningen av modersmål hos både barn och personal som framgångsrikt. En språkpedagog som projektanställts bedöms också vara en framgångsfaktor.

Stadsdelen Väster

Alla förskolor uppger att man har stöd av en språkpedagog. Det sker också kartläggning av barnens språkdomäner för att se vilket ordförråd som finns. Man samarbetar med och motiverar hemmet att utveckla barns modersmål hemma. På någon förskola finns tvåspråkig personal som talar modersmålet i arbetet. På några förskolor används olika digitala appar, musik och böcker på olika språk bland annat med stöd från biblioteket. Det som upplevs som framgångsrikt är stödet från språkpedagogen, kartläggning av språkdomäner, samarbetet med hemmen kring barnens modersmålsutveckling och litteratur. Flera förskolor nämner också personalplanering som en framgångsfaktor.

Stadsdelen Öster

De flesta förskolor framhåller att man använder böcker, digitala appar och musik samt bilder i sitt modersmålsstöd. Samverkan med föräldrar nämns också. Någon förskola tar upp att man har flerspråkig personal. Det som upplevs vara framgångsrikt är kontakten med föräldrar och att skapa medvetenhet om vikten av att tala sitt modersmål hemma. På förskolor med många barn med annat modersmål är flerspråkig personal en framgångsfaktor. Man lyfter personalens förhållningssätt och intresse för barnets språk som viktigt. Värt att nämna är också att några förskolor i framför allt Dalsjöfors har inget eller få barn med annat modersmål.

Analys

Förskolorna har kommit olika långt i att utveckla metoder och arbetssätt. Naturligt är att de förskolor som har många barn med annat modersmål har kommit längre i sitt arbete. I Väster har man haft en språkpedagog som varit ett stöd i det operativa arbetet på flera förskolor. Det är framför allt i Väster man talar om kartläggning av språkdomäner. Biblioteket är en resurs som används av flera förskolor. Även IKT ger möjligheter till modersmålsstöd i vardagen genom olika appar. Många tar också upp samarbetet med hemmet i dessa frågor.

Det som också framträder är att arbetet med modersmålsstöd ser väldigt olika ut. Olikheten beror delvis helt naturligt på att hur många barn med annat modersmål som finns i verksamheten, men delvis handlar det också om vilket fokus man haft på området. I Väster har en språkpedagog funnit som kunna vara ett bra stöd och skapa likvärdighet i rutiner och arbetssätt. Detta provas nu även på Sjöbo. Till hösten kommer språkpedagogen i Väster att arbeta på CFL med uppdrag mot förskolan i hela Borås Stad och det innebär att vi i Borås Stad kan skapa en större likvärdighet i arbetet när det gäller att ta fram rutiner för kartläggning, stödmaterial och sprida goda sätt att arbeta. Även IKT kan vara ett område som kan utveckla arbetet utifrån ett modersmålsperspektiv.

Övergångar

Förskola – förskoleklass – grundskola

Förskolechefer och rektorer har skattat sina rutiner för övergång från förskolan till förskoleklass/fritidshemmet, från förskoleklass till årskurs 1, mellan åk 3 och åk 4 samt mellan åk 6 och åk 7.

Självskattning om övergång till förskoleklass

1. Det finns en plan för övergångar som bl a beskriver olika aktiviteter som syftar till att skapa trygghet för barnet.
2. Det finns fungerande rutiner för att beskriva för förskoleklassen var barnet befinner sig i sin kunskapsutveckling. Planering görs för barn med behov av särskilt stöd.
3. Planering av kommande organisation, resurser och undervisning tar också en utgångspunkt i det som framkommit vid återkopplingen från skolan i samband med övergången. (dvs även utöver andra resultat och utvärderingar som görs i förskolan.)

Stadsdel	1	På väg mot 2	2	På väg mot 3	3
Norr ¹⁰			20 förskolor	8 förskolor	
Väster ¹¹			14 förskolor	6 förskolor	12 förskolor
Öster			1 förskola	25 förskolor	1 förskola
Borås Stad	0 förskolor	0 förskolor	35 förskolor	39 förskolor	13 förskolor

Analys

Förskola – förskoleklass – årskurs 3-4 – årskurs 6-7

Samtliga förskolor skattar sig högt vad gäller hur arbetet fungerar vid övergång från förskola till förskoleklass. Samtliga förskolor har en plan för övergångar och vilka aktiviteter som ska genomföras för att kvalitetssäkra övergången från förskola till förskoleklass. Exempel på aktiviteter som genomförs är att pedagoger besöker varandras verksamheter för att planera övergången, överlämningsamtal genomförs framförallt gällande barn i behov av stöd, barnen i förskolan besöker mottagande förskoleklass.

En majoritet av förskolecheferna anger att man använder de blanketter som tagits fram gemensamt i Borås Stad gällande övergångar. Några förskolechefer uppger att de är duktiga på att göra en överlämning på de barn som är i behov av stöd/anpassningar, men att man kan utveckla arbetet med att ge överlämning för hela gruppen. Det har skett en tydlig förflyttning från 2014 där fler förskolechefer skattar arbetet med att säkra övergångar högre än föregående år. 2014 uppgav flera förskolechefer att man hade rutiner för övergångar men att det saknades skriftliga planer, något som man nu uppger att man arbetat fram tillsammans med mottagande grundskolor.

Under läsåret 2014-15 har förskolechefer och rektorer i grundskolan arbetat tillsammans vid gemensamma konferenser för att stärka samarbetet mellan verksamheter och säkra övergångar. Av olika anledningar har närvaron vid dessa konferenser varierat vilket inom vissa skolområden har påverkat möjligheten till samverkan. Utifrån dessa konferenser uppger man att man utarbetat eller vidareutvecklat rutiner för planering och genomförande av övergångar. Flera förskolechefer

¹⁰ Lugnets förskola saknas i underlaget

¹¹ Almgården, Norrbygården, Positivgården saknas i underlaget

och rektorer uppger att man ser att det finns behov av att arbeta vidare med planer för övergångar, detta är ett fortlöpande arbete som sker vid de tillfällen under året då de olika verksamheterna träffas för att planera och utvärdera arbetet med övergångar. Det finns också behov av att skapa utrymme för personal i de olika verksamheterna att mötas för att diskutera pedagogiska frågor, men flera av förskolecheferna och rektorerna uppger att det inte finns utrymme att frigöra personal från verksamheten så att de har möjlighet att träffas.

Plattformer för språkutveckling, matematik och naturvetenskap och teknik används i varierande grad vid övergången mellan förskola och förskoleklass. Några skolområden uppger att plattformarna används i hög grad och att skolan efterfrågar hur man arbetat med dessa i förskolan. Andra skolområden uppger att man i liten grad använt plattformarna som ett underlag vid överlämning, men att det är ett område som man kommer att arbeta vidare med. Ett skolområde efterfrågar en matris, kopplad till plattformarna, som stöd vid överlämningar. Samtliga rektorer i grundskolan uppger att det finns fungerande rutiner och planer för övergången mellan årskurs 6 och 7. Planen innehåller rutiner för överlämning av elever i behov av stöd/anpassningar, rutiner för klassindelning och aktiviteter som genomförs vid övergången t.ex. föräldramöten och elevaktiviteter.

Ett fåtal rektorer har kommenterat övergången mellan förskoleklass och årskurs 1 samt mellan årskurs 3 och 4. I sina kommentarer uppger rektorerna att det ofta saknas skriftliga planer för övergångar inom den egna skolenheten vilket riskerar att påverka likvärdigheten samt att viktig information inte når fram till mottagande lärare. I Borås Stad pågår ett arbete med att ta fram en gemensam plan för övergångar som ska omfatta samtliga verksamheter från förskola till gymnasieskola, planen förväntas vara färdigställd under hösten 2015. Den har som syfte att kvalitetssäkra och underlätta barns och elevers fortsatta lärande vid övergångar inom och mellan skolformer eller vid byte av skola.

Får skolan relevant information från de förskolor som lämnar elever till skolan?	Ja	Nej
Norr		
Förskolan ¹²	25 förskolor	
Grundskolan	9 skolor	
Väster		
Förskolan ¹³	33 förskolor	
Grundskolan	14 skolor	
Öster		
Förskolan ¹⁴	16 förskolor	1 förskola
Grundskolan ¹⁵	9 skolor	
Borås Stad	106 förskolor/skolor	1 förskola

¹² Lugnets förskola, Frufällegården, Smörbollen, lilla Safiren och Kröklingegården saknas i underlaget

¹³ Falkungen, Svanungen och herrgårdsleken saknas i underlaget

¹⁴ Holmen, Hässlegården, Tunnländsgården, Milstensgården, Våglängdsgården, Trandaredsgården, Sörmarksgården saknas i underlaget

¹⁵ Boda, Myrås, Dannike och Målsryd saknas i underlaget

Använder mottagande verksamhet den information man fått?	Ja	Nej
Grundskolor Norr ¹⁶	10 skolor	
Grundskolor Väster ¹⁷	13 skolor	
Grundskolor Öster ¹⁸	10 skolor	
Borås Stad	33 skolor	0 skolor

Det är tydligt vilka barn/elever man ska samverka om, vad som ska göras praktiskt och vem som ansvarar för vad t ex för dokumentation.	Ja	Nej
Norr		
Förskolan	26 förskolor	3 förskolor (svarar inte aktuellt)
Grundskolan ¹⁹	10 skolor	
Väster		
Förskolan	36 förskolor	
Grundskolan	14 skolor	
Öster		
Förskolan ²⁰	20 förskolor	
Grundskolan ²¹	10 skolor	
Borås Stad	116 förskolor/skolor	0 förskolor

Personalen har förutsättningar att inför övergångar till förskoleklass kunna ha de samtal som behövs med barn/elever, vårdnadshavare och andra berörda parter.	Ja	Nej
Norr		
Förskolan ²²	25 förskolor	3 förskolor (svarar ej aktuellt)
Grundskolan	10 skolor	
Väster		
Förskolan	33 förskolor	3 förskolor
Grundskolan ²³	13 skolor	
Öster		
Förskolan ²⁴	20 förskolor	
Grundskolan ²⁵	9 skolor	
Borås Stad	110 förskolor/skolor	3 förskolor

¹⁶ Engelbrekt 7-9 saknas i underlaget

¹⁷ Särila F-9 saknas i underlaget

¹⁸ Boda och Myrås saknas i underlaget

¹⁹ Engelbrekt 7-9 saknas i underlaget

²⁰ Holmen, Trandaredsgården och Sörmarksgården saknas i underlaget.

²¹ Boda, Myrås, Dannike och Målsryd saknas i underlaget

²² Lugnets förskola saknas i underlaget

²³ Särila F-9 saknas i underlaget

²⁴ Holmen, Trandaredsgården och Sörmarksgården saknas i underlaget.

²⁵ Boda, Myrås, Dannike och Målsryd saknas i underlaget

Analys

Förskola – förskoleklass – årskurs 3-4 – årskurs 6-7

I stort sett samtliga förskolor och skolor uppger att den information som överlämnas om elever är relevant. Några förskolor har inte svarat då de uppger att de inte har barn i de åldrar som berörs. Den förskola som svarat nej, uppger att den information som förskolan förmedlar till skolan i många fall är för detaljerad. Det finns fungerande rutiner för överlämning av barn i behov av stöd, men arbetet kan utvecklas med att koppla överlämningen till de plattformar som arbetats fram i Borås Stad gällande språk, matematik, naturvetenskap och teknik.

Svaren i självskattningen gällande om den information som överlämnas om elever är relevant förväntas något. Detta då majoriteten av förskolechefer och rektorer i sina skriftliga svar uppger att detta fungerar bra. I tidigare sammanhang då chefer diskuterat just detta har man varit mindre positiv. Dessutom skiljer det mellan svaren gällande övergångar i den del av KR som behandlar Borås Stads språkplattform jämfört med svaren i denna del. De svar som behandlar språkplattformen är betydligt mindre positiva än de svar som behandlar övergångar generellt.

Samtliga skolor uppger att man använder den information som kommer från avlämnande förskola/skola. Några förskolor uppger att man inte har kännedom om huruvida skolan använder den information man lämnat, detta då man saknar återkoppling från mottagande skola. Men flera förskolechefer och rektorer uppger också att kommunikationen mellan förskolan och mottagande skola fungerar bra och att man får återkoppling på om den information man överlämnat till mottagande enhet varit tillräcklig.

Flera förskolechefer och rektorer uppger att man i det fortsatta arbetet med att planera och utvärdera övergångar bör fokusera mer på att formulera förväntningar på respektive avlämnande och mottagande enhet. Detta för att säkerställa att all nödvändig information överlämnas, men också för att skapa en större förståelse för varandras verksamheter vad gäller mål, innehåll och krav.

Samtliga förskolor och grundskolor svarar att det är tydligt vilka barn/elever man ska samverka om. Några förskolor har inte svarat då de uppger att de inte har barn i de åldrar som berörs. I kommentarer tar man upp att förskolorna och skolorna följer de rutiner som utarbetats i Borås Stad för att säkra övergångar för elever/barn i behov av stöd/anpassningar. Dessutom uppger flera förskolor och grundskolor att man har kompletterande lokala rutiner för överlämning av elever/barn i behov av stöd/anpassningar. I några fall uppger man att dessa rutiner behöver förbättras vad gäller dokumentation, det gäller då särskilt övergången mellan förskoleklass och årskurs 1 samt mellan årskurs 3 och 4.

En majoritet av förskolorna och samtliga grundskolor uppger att personalen har förutsättningar att genomföra samtal inför övergången till förskolan. 4 förskolor i Öster svarar att frågan inte är aktuell eftersom de inte har barn i den aktuella åldersgruppen. 3 förskolor i Väster uppger att man önskar att personal från grundskolan deltar vid dessa samtal, men uppger att viljan från skolan inte finns.

Flera förskolor och skolor nämner i kommentarer att man har en plan och organisation för överlämningsprocessen, men att man önskar ett utökat samarbete mellan verksamheterna med en tydligare pedagogisk koppling. Detta för att dels stärka samarbetet men också för att öka förståelsen för varandras verksamheter och därmed stärka kompetensen. Flera skolområden har

startat ett arbete för att stärka samarbetet mellan framförallt förskolan och förskoleklassen, men flera förskolechefer och rektorer nämner i sina kommentarer att det är svårt att få till möten då det finns små möjligheter att frigöra personal.

De gemensamma rutiner som är fastställda i Borås Stad gällande överlämningar fungerar hela vägen från förskola till gymnasieskola och är väl förankrade i organisationen. Man kan dock dra slutsatsen att det på samtliga nivåer behöver arbetas vidare med att säkra kvalitén på den information som överförs gällande vad eleverna har fått möta i undervisningen på avlämnande enhet. Det framkommer i kommentarer från framförallt rektorer i grundskolan och gymnasieskolan att viktig information om elever inte kommer mottagande enhet till del. Ett utvecklingsområde verkar vara att skapa rutiner för att tillse att vårdnadshavare skriver under ett medgivande om att information får överföras till mottagande enhet.

Som en hjälp i den fortsatta analysen kan följande frågeställningar på olika nivåer vara en hjälp i utvecklingsarbetet

Arbetslaget

Hur tar vi emot de elever som har behov av stöd och tar tillvara den information som kommer från avlämnande enhet?

Hur säkerställer vi att vi ger **alla** elever den utmaning de behöver för att utvecklas från den nivå de befinner sig på? Börjar vi på för låg nivå i förhållande till den enskilde eleven?

Hur återkopplar vi till respektive verksamhet vad som har fungerat/behöver utvecklas i syfte att stärka samarbetet?

Förskolechef/Rektor

Känner avlämnande/ mottagande enheter till planen och vilka förväntningar som finns på respektive verksamhet?

Hur utvecklar vi organisationen kring övergångar (planering, genomförande, uppföljning)?

Hur uttrycker vi de förväntningar vi har gällande information om elever i behov av anpassningar samt information om vilken undervisning barnen/eleverna har mött i den verksamhet de lämnar?

Hur säkerställer vi att vi ger **alla** elever den utmaning de behöver för att utvecklas från den nivå de befinner sig på? Börjar vi på för låg nivå i förhållande till den enskilde eleven?

Huvudmannen

Hur kan ansvaret för övergång mellan skolformer tydliggöras? Hur säkerställs likvärdigheten kring övergångar inom och mellan stadsdelar?

Behov att lyfta till huvudmannen

Förskola

Stadsdelen Norr

Flera förskolechefer uttrycker att deras personal har olika önskningsar när det gäller kompetensutveckling men att man på grund av ansträngd budget inte kan tillgodose detta. Man beskriver att förutsättningarna för kompetensutveckling är näst intill obefintliga. Områden där man lyft att det finns behov av kompetensutveckling handlar om barn som utmanar, barn med annat modersmål, IKT, matematik och språkstörning. Några chefer anger också behov av fördjupning i plattformarna som finns i förskolan.

Stadsdelen Väster

Förskolecheferna har inte gjort enskilda bedömningar utan som grupp anger man att man vill arbeta vidare med ökad professionalism på alla nivåer där bland annat normkritiskt förhållningssätt är ett utvecklingsbehov. Även kollegialt lärande behöver fortsatt utvecklas.

Stadsdelen Öster

Två områden lyfts av flera förskolechefer: Kompetensutveckling när det gäller IKT/Pingpong. Någon chef tar upp kollegialt lärande och en annan nämner modersmål som utvecklingsområden.

Grundskola

Stadsdelen Norr

Engelbrekt F-6 lyfter behovet av stöd i att leda utvecklingsarbete kring ett inkluderande arbetssätt utifrån att man inte är en nivå 2-skola. Fristadskolan lyfter att man gärna ser att Utvecklingsenheten arbetar med handledning för kollegialt lärande då man ser att effekten av någon utomstående som arbetar gentemot arbetslaget är stor. Erikslund önskar stöd i att koppla ihop de olika delarna BFL och IKT med arbete kring extra anpassningar, vilket förstärks av Sjöboskolan som önskar stöd i att koppla ihop kommunens kompetensutvecklingsinsatser så att det kan bli en hjälp för verksamheterna att arbeta med de olika delarna som en helhet. Sparsörskolorna vill sprida sitt arbete kring kollegialt lärande som man samarbetat kring med Göteborgs universitet.

Stadsdelen Väster

Byttorp, Hestra Midgård, Särila och Viskafors beskriver att det behövs fortsatt arbete kring bedömning för lärande (BFL) och Daltorp F-6, Sandared och Sandhult, Sjömarken och Kinnarumma och Svaneholm uttrycker ett specifikt behov av kompetensutveckling för personal i förskoleklass och fritids när det gäller BFL.

Byttorp, Hestra Midgård och Sjömarken tar upp behovet av fortsättning av lässatsning. Hestra Midgård och Byttorp lyfter också matematik som ett utvecklingsområde.

Byttorp, Hestra Midgård, Sandared och Sandhult, Sjömarken, Viskafors samt Kristineberg och Svedje har behov av fortsatt IKT-arbete. En kommentar är att man behöver nå längre eftersom det digitala hittills ersatt ett traditionellt sätt att arbeta och det behövs ett nytt tänkt kring möjligheterna med IKT.

Byttorp, Hestra Midgård, Sandared och Sandhult samt Sjömarken tar upp arbete kring elever med olika behov t ex normbrytande beteende, trygghet och studiero som ett utvecklingsområde. Kristineberg och Svedje samt Sandared och Sandhult har behov av att utveckla det kollegiala lärandet.

Ytterligare nämns gemensam timplan, entreprenöriellt lärande av Kristineberg och Svedje och att skapa långsiktiga förutsättningar pedagogiskt och ekonomiskt av Särila.

Stadsdelen Öster

Myrås, Gånghester och Aplared tar upp att satsningarna kring BFL, matematik och läsning ges möjlighet att implementeras. Ekaräng är inne på samma spår genom att lyfta att även bibliotekarien, språkstödjare och modersmåls lärare behöver ta del av satsningarna. Tummarp, Äspered och Kerstinsgårdsskolan har ett stort behov av nysatsning på BFL. Gånghester och Aplared anser att förstelärare kan ges uppdrag inom dessa områden.

Myrås och Ekaräng ser behov av kompetensutveckling när det gäller elever i behov av särskilt stöd och elever som far illa.

Myrås, Tummarp, Äspered och Kerstinsgårdsskolan uttrycker behov av kompetensutveckling i IKT. De tre sistnämnda skolorna behöver också en bättre infrastruktur när det gäller IKT.

Gånghester, Aplared och Tummarp, Äspered och Kerstinsgårdsskolan önskar en introduktion av Dexter.

Myrås lyfter även behov av samarbete med högskolan kring fritidsverksamheten. Dalsjöskolan lyfter även att det inte finns medel för att genomföra aktiviteter i aktivitetsschemat (framtagna av Miljöförvaltningen) då kostnader för bussresor inte täcks av budgeten.